

Ушинкіна Олександра Андріївна

*здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії
кафедри конституційного та адміністративного права
Національного авіаційного університету*

Ushynkina Oleksandra

*PhD Student of the Department of Constitutional and Administrative Law
National Aviation University*

DOI: 10.25313/2520-2308-2024-1-9585

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

LEGAL ASPECTS OF TAXATION OF OPERATIONS WITH VIRTUAL ASSETS IN UKRAINE: CURRENT TRENDS

Анотація. Стаття присвячена комплексному вивченню та розгляду актуальних законодавчих ініціатив з питань оподаткування операцій з віртуальними активами у сучасному правовому середовищі. Автором досліджено законодавчі концепції та регуляторні засади оподаткування віртуальних активів в Україні, враховуючи глобальні тенденції та досвід інших країн. Особлива увага приділяється аналізу нормативно-правових актів, що стосуються оподаткування операцій з віртуальними активами, а також розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавства в цьому напрямку шляхом визначення потенційних проблем та викликів, з якими може стикатися податкова система в контексті розвитку сфери віртуальних активів. Наголошується на тому, що після обрання Україною шляху євроінтеграції стало очевидним, що текст Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» № 7150 від 13.03.2022 не відповідає сучасним європейським стандартам у сфері регулювання віртуальних активів, що значно ускладнює розвиток цієї галузі через високий рівень тінізації, спричинений відсутністю належного нормативно-правового підґрунтя та чіткого податкового режиму. У статті автор акцентує увагу на ключових аспектах, які регулюють оподаткування операцій з віртуальними активами, таких як встановлення переліку платників податків, ставок оподаткування, видів податків, а також операцій, що підлягатимуть оподаткуванню. Автор розглядає необхідність впровадження чіткої нормативно-правової бази для забезпечення прозорості та стабільності в сфері оподаткування віртуальних активів. У ході проведеного дослідження встановлено сучасні тенденції оподаткування операцій з віртуальними активами, а саме оподаткування податком на прибуток підприємств операцій з віртуальними активами; оподаткування податком на доходи фізичних осіб за отримання інвестиційного прибутку від доходів, отриманих фізичними особами від операцій з віртуальними активами; виключення з об'єктів оподаткування податком на годану вартість операцій з віртуальними активами.

Ключові слова: оподаткування, віртуальні активи, криптовалюта, стейблкоїн, майнінг, інвестиційний прибуток.

Summary. The article is devoted to a comprehensive study and review of current legislative initiatives on taxation of operations with virtual assets in the modern legal environment. The author researched the legislative concepts and regulatory principles of taxation of virtual assets in Ukraine, taking into account global trends and the experience of other countries. Special attention is paid to the analysis of legal acts related to the taxation of transactions with virtual assets, as well as to the development of proposals for improving legislation in this direction by identifying potential problems and challenges that the tax system may face in the context of the development of the field of virtual assets. It is emphasized that after Ukraine chose the path of European integration, it became obvious that the text of the Draft Law «On Amendments to the Tax Code of Ukraine on Taxation of Transactions with Virtual Assets» No. 7150 dated 13.03.2022 does not meet modern European standards in the field of regulation of virtual assets, which significantly complicates the development of this industry due to the high level of shadowing caused by the lack of a proper regulatory and legal basis and a clear tax regime. In the article, the author focuses on the key aspects that regulate the taxation of operations with virtual assets, such as establishing the list of taxpayers, tax rates,

types of taxes, as well as operations that will be subject to taxation. The author considers the need to implement a clear legal framework to ensure transparency and stability in the field of taxation of virtual assets. In the course of the conducted research, modern trends in the taxation of transactions with virtual assets were established, namely, taxation of transactions with virtual assets with the income tax of enterprises; taxation on the income of individuals for receiving investment income from the income received by individuals from transactions with virtual assets; exclusion of transactions with virtual assets from value-added tax.

Key words: taxation, virtual assets, cryptocurrency, stablecoin, mining, investment income.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток інформаційних технологій у фінансовій сфері призвів до виникнення віртуальних активів, яким протягом останніх років приділяють все більше і більше уваги. Використання віртуальних активів має ряд переваг, що сприяє їх розповсюдженню в усьому світі, а саме анонімність, швидкість обробки транзакцій, децентралізованість, відсутність посередників, інвестиційний потенціал. Водночас, всі перераховані характеристики віртуальних активів призводять до зловживань з боку користувачів таких активів. Одним із видів такого зловживання є ухилення від сплати податків. Відповідно до результатів Глобального звіту про оподаткування криптовалют, який був опублікований платформою для обчислення криптовалютних податків Divly, за підсумками 2022 року лише 0,53% осіб, які здійснювали операції з віртуальними активами, виконали обов'язок зі сплати податків [1]. Така ситуація спричинена, головним чином, відсутністю або недостатністю регуляторних механізмів у сфері віртуальних активів, що створює прогалини, які дозволяють уникнути сплати податків або зменшити їх суму.

Запровадження законодавчих змін щодо оподаткування операцій з віртуальними активами стає актуальним та важливим питанням для держави, оскільки такі зміни мають великий потенціал вплинути на економічний стан країни, створюючи нові можливості для інвесторів, але водночас потребують уважного аналізу та обґрунтованих рішень для запобігання негативним наслідкам. Україна впродовж декількох останніх років знаходиться на етапі розробки законодавства у сфері регулювання обігу віртуальних активів, що також включає питання оподаткування операцій з віртуальними активами. Російське повномасштабне вторгнення призупинило законодавчий процес у цій сфері, однак Україна продовжує роботу над вдосконаленням законодавчих ініціатив, які б відповідали сучасним тенденціям оподаткування операцій з віртуальними активами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оподаткування операцій з віртуальними активами приділяли увагу у своїх працях такі вчені, як Грицай С.О. [2], Самсін Р.І. [3], Устинова І.П. [4], Бугай О. [5], Товкун Л.В., Саєнко А.Г. [6], Т.Гудіма, В.Устименко, Р.Джабраїлов, О.Черних [7], Кудь А.А [8]. Однак, галузь віртуальних активів є надзвичайно динамічною, що призводить до швидких змін у регуляторному середовищі та

технологічних аспектах, тому наукові публікації часто не відповідають поточним тенденціям та можуть втрачати свою актуальність.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Завданням цієї статті є аналіз актуальних законодавчих ініціатив, а також позицій державних регуляторів, які стосуються встановлення механізму оподаткування доходів від операцій з віртуальними активами.

Виклад основного матеріалу. На початку 2022 року Верховною Радою України було прийнято Закон № 2074-IX «Про віртуальні активи» (далі — Закон № 2074-IX) [9], регулюючий правовідносини, що виникають у зв'язку з обігом віртуальних активів в Україні. Відповідно до п. 1 Розділу VI. «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2074-IX однією із вимог набрання цим законом чинності є набрання чинності законом України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами. Вказана вимога обґрунтована тим, що застосування існуючих правил оподаткування до віртуальних активів призведе до пошуку учасниками таких правовідносин юрисдикцій з більш сприятливими умовами. На виконання зазначеної вимоги був розроблений Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» № 7150 від 13.03.2022 (далі — Проект Закону № 7150) [10]. Однак, після того як Україна обрала шлях євроінтеграції, стало зрозуміло, що текст законопроекту не відповідає актуальним європейським стандартам регулювання галузі віртуальних активів. Ключовим викликом для розвитку індустрії віртуальних активів в Україні є високий рівень тінізації, який обумовлений відсутністю належного нормативно-правового регулювання та чіткого податкового режиму, що ускладнює можливість повноцінно використовувати податковий потенціал від діяльності, пов'язаної з віртуальними активами. Погоджуючись з думкою С.О. Грицай, неоднозначність механізму оподаткування такої інноваційної галузі як віртуальні активи може призвести не до наповнення державного бюджету, а, навпаки, сприяти її тінізації [2].

Так, 17 листопада 2022 року Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку з метою отримання якісної експертизи та професійної оцінки у сфері впровадження віртуальних активів

в Україні було створено консультаційну раду, до складу якої увійшли як представники профільних органів та провідні фахівці ринку, так і інші зацікавлені учасники. Основним завданням ради стала розробка та узгодження законопроекту про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами та змін до Закону України «Про віртуальні активи» [11]. Під час роботи над законопроектом Консультаційна рада з питань регулювання віртуальних активів залучала представників Офісу Президента, керівництво та фахівців НКЦПФР, спеціалістів Національного банку України, представників депутатського корпусу і т.д, а також активно співпрацювала з міжнародними колегами із Ernst&Young, за підтримки проекту USAID Financial Sector Reform [12].

Юрій Бойко, член НКЦПФР, у своєму інтерв'ю зазначив, що питання концепції оподаткування операцій з віртуальними активами є найскладнішим, оскільки від цього залежить вся індустрія [13]. Підтримуючи дане твердження, варто зазначити, що, дійсно, вирішення цього питання має потенціал визначити подальший розвиток галузі віртуальних активів та його вплив на державно-правове регулювання загалом. За його словами при дослідженні варіантів оподаткування операцій з віртуальними активами Консультаційною радою з питань регулювання віртуальних активів разом з фахівцями Ernst&Young було проаналізовано досвід світових юрисдикцій, де були зазначені правила регулювання обігу віртуальних активів, та створено концепцію, яка аналогічна існуючому механізму оподаткування щодо цінних паперів в Україні та буде охоплювати такі операції з віртуальними активами як майнінг, продаж за гроші, розрахунки за товари та послуги, обмін, а також зростання ринкової вартості.

14 червня 2023 року Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку разом з міжнародними партнерами презентувала представникам профільних державних органів та ринковій спільноті текст проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні» [14]. Юристи компанії Juscutum, які були долучені до зустрічі консультативної ради з питань обговорення регулювання віртуальних активів, опублікували Гайд, де узагальнено викладено поправки, запропоновані оновленим законопроектом [15]. Гайд «Легалізація криптовалют в Україні та оновлення Закону «Про віртуальні активи» першою проблемою, спричиненою відсутністю належного законодавчого регулювання віртуальних активів, називає невизначеність підходів до оподаткування операцій з віртуальними активами [16, с. 2]. Однак, небезпідставно буде зазначити, що саме

складність визначення моделі оподаткування операцій з віртуальними активами є перешкодою для прийняття відповідних законодавчих актів.

7 листопада 2023 року до Верховної Ради України надійшов законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» (далі — Проект Закону № 10225) [17]. Як зазначено у Пояснювальній записці до Проекту Закону № 10225, його метою є запровадження легального та працюючого ринку віртуальних активів в Україні та визначення правил їх оподаткування [18]. Проект Закону № 10225 визначає перелік платників податків, ставки оподаткування, види податків, операції, що підлягатимуть оподаткуванню та інші положення, які будуть встановлювати порядок оподаткування операцій з віртуальними активами. Проектом Закону не передбачено введення до Податкового Кодексу України окремих розділів, присвячених віртуальним активам, натомість, вносилися зміни та доповнення у вже існуючі.

Для платників податку на прибуток підприємств передбачено встановлення базової ставки у розмірі 18% за отримання доходів від операцій з віртуальними активами. Законопроект пропонує доповнити статтю 141 ПКУ пунктом 141.21. «Різниці щодо операцій з віртуальними активами», метою якого є врегулювання питань, пов'язаних зі способом визначення фінансового результату (прибуток або збиток) від операцій з продажу або іншого відчуження віртуальних активів. Фінансовим результатом від операцій з продажу або іншого відчуження віртуальних активів є сума доходів, отриманих від продажу або іншого відчуження віртуальних активів, зменшених на вартість віртуальних активів. Так, пропонується, що фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму витрат, пов'язаних з емісією (створенням) або безоплатним отриманням віртуальних активів; на суму від'ємного фінансового результату від продажу або іншого відчуження віртуальних активів; на суму витрат від уцінок віртуальних активів. Відповідно, фінансовий результат до оподаткування зменшується на суму доходів від емісії (створення) або безоплатного отримання віртуальних активів; на суму позитивного фінансового результату від продажу або іншого відчуження віртуальних активів; на суму доходів від дооцінок віртуальних активів. Продажем віртуальних активів визначається продаж віртуальних активів за грошові кошти, а також обмін одних віртуальних активів на інші віртуальні активи, а також будь-які інші операції з віртуальними активами, за результатами здійснення яких відбувається перехід права власності на віртуальні активи [17].

Ставка у розмірі 18% також пропонується для платників податку на доходи фізичних осіб за отримання інвестиційного прибутку від проведення

операцій з віртуальними активами та передбачається доповнення статті 170 ПКУ «Особливості нарахування (виплати) та оподаткування окремих видів доходів» положеннями про облік операцій з віртуальними активами, способів визначення фінансового результату та інших особливостей оподаткування інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами.

Законопроектом також передбачено, що операції з емісії (створення), введення в оборот та виведення з обороту, обміну, продажу та іншого відчуження віртуальних активів, за винятком віртуальних активів, визначених індивідуальними ознаками не є об'єктом оподаткування податку на додану вартість.

Проект Закону № 10225 від 07.11.2023 містить важливі для оподаткування віртуальних активів положення. Однак, на підставі аналізу можна виокремити як позитивні, так і негативні тенденції у податковому регулюванні операцій з віртуальними активами в Україні. Так, положення, викладені у Законопроекті № 10225 від 07.11.2023, в порівнянні з положеннями, які були запропоновані Проектом Закону № 7150 від 13.03.2022 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами», більшою мірою відповідають сучасним вимогам регулювання операцій з віртуальними активами.

Спірним моментом є включення операцій з емісії, майнінгу та безоплатного отримання (airdrop) віртуальних активів до фінансового результату, оскільки доцільність оподаткування віртуальних активів, отриманих таким шляхом у більшості науковців трактується по-різному [7, с. 31]. Питання оподаткування, пов'язані з отриманням віртуальних активів внаслідок безкоштовних роздач (airdrops) регулюються лише в деяких юрисдикціях, що викликано тим, що такі токени зазвичай мають невисоку ринкову вартість та розповсюджуються у мінімальних об'ємах, оскільки основною метою airdrops є підвищення зацікавленості учасників спільноти та популяризація нових токенів. У США, наприклад, Податкова служба надала деякі Рекомендації, які стосуються оподаткування транзакцій з віртуальними активами, включаючи airdrops [19]. Відповідно до цих Рекомендацій токени, отримані шляхом airdrops, розглядаються як звичайний дохід для цілей оподаткування, а платник податків повинен включити справедливую ринкову вартість віртуальних активів на момент отримання до свого доходу.

Законодавець обрав концепцію оподаткування операцій з віртуальних активів за аналогією з інвестиційною діяльністю. Про це свідчить використання поняття «інвестиційний прибуток» у тексті законопроекту. Так, наприклад, у Проекті Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій

з віртуальними активами» № 7150 від 13.03.2022 фігурувало поняття «прибуток від операцій з віртуальними активами», яке позначало дохід у вигляді позитивної різниці між доходом, отриманим платником податку від проведення операцій з віртуальними активами та витратами на їх придбання [10]. В свою чергу Податковий Кодекс України вже містить поняття «інвестиційний прибуток», під яким розуміється дохід у вигляді позитивної різниці між доходом, отриманим платником податку від проведення операцій з цінними паперами з урахуванням курсової різниці, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах, та витратами на придбання таких інвестиційних активів [20], а Законопроект № 10225 від 07.11.2023 пропонує включити у дефініцію «інвестиційний прибуток» операції дохід від проведення операцій з віртуальними активами. Ототожнення цих двох понять не дозволяє врахувати усю специфічність віртуальних активів, яка полягає у ряді особливостей, що виокремлюють віртуальні активи з-поміж інших фінансових інструментів. Самі по собі віртуальні активи можуть бути складними для обліку, оцінки та визначення їх вартості, що створює значні можливості для некоректної оцінки оподаткованого доходу. Розділяючи точку зору Р.І. Самсіна, доречно стверджувати, що законопроект, який регулюватиме порядок оподаткування операцій з віртуальними активами, повинен містити положення стосовно ведення фінансово-бухгалтерської звітності щодо таких активів [3].

В частині оподаткування операцій з віртуальними активами податком на додану вартість український законодавець розділяє загальноєвропейський підхід про те, що операції з віртуальними активами не обкладаються податком на додану вартість [21]. З огляду на це, видається некоректним відокремлення NFT від інших видів віртуальних активів та необхідність сплачувати ПДВ за операції з продажу, обміну або іншого відчуження NFT.

Законопроект № 10225 від 07.11.2023 був неоднозначно підтриманий спільнотою. Так, наприклад, Олександр Борняков, заступник міністра цифрової трансформації з питань розвитку IT-сфери, так прокоментував законодавчу ініціативу: «Реальна детінізація сектору криптовалюти можлива лише за одночасної наявності двох умов — простого регуляторного середовища та стимулювального оподаткування, обидві з яких відсутні в законопроекті № 10225, зареєстрованому в Раді 07.11.2023» [22]. В цьому контексті слушно погодитися з твердженням Товкун Л.В. про необхідність забезпечення збалансування інтересів держави та учасників ринку віртуальних активів задля розвитку сфери віртуальних активів [6]. Натомість, 17 листопада Міністерство цифрової трансформації зареєструва-

ло у Верховній Раді альтернативний Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні № 10225-1 від 17.11.2023 (далі — Проект Закону № 10225-1).

Проект Закону № 10225-1 пропонує запровадити диференційовані податкові ставки, механізм оподаткування інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами, а також інші положення стосовно особливостей оподаткування. Так, починаючи з дати набуття чинності Проектом Закону № 10225-1, протягом трьох перших звітних років для інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами застосовуються ставки податку на доходи фізичних осіб — 5%, а протягом наступних п'яти звітних років — 9% для платників податку на доходи фізичних осіб, сума інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами яких не перевищує 7 млн. грн. протягом одного звітного року. Законопроект № 10225-1 передбачає, що обмін одних віртуальних активів на інші віртуальні активи не вважається відчуженням віртуальних активів [23].

Незважаючи на те, що віртуальні активи на сьогоднішній день так і не набули свого правового статусу в Україні, а нормативна база для їх класифікації та регулювання операцій з ними відсутня, питання оподаткування доходу від здійснення операцій з віртуальними активами залишається найбільш актуальним. 7 квітня 2023 року Головне управління ДПС у Львівській області виклала Роз'яснення щодо оподаткування криптовалютних операцій для фізичних осіб, в якому зазначено, що дохід, отриманий фізичною особою від продажу криптовалюти включається до загального річного оподаткованого доходу як іноземний дохід, якщо джерело виплати цього доходу є іноземним, або як інший дохід, якщо виплата доходу здійснюється фізичною особою — резидентом на території України; при цьому, оподаткуванню підлягає сума коштів, яка отримується платником податків від операцій з криптовалютою [24]. Однак, за відсутності чітко окресленого регуляторного підходу до визначення криптовалюти в Україні залишається

неможливим розроблення ефективного правового механізму для оподаткування цієї категорії. Формування практики оподаткування доходів від операцій з віртуальними активами органами державної влади, місцевого самоврядування в умовах відсутності правового регулювання таких правовідносин може призвести до порушення прав суб'єктів зазначених правовідносин.

Висновки. Становлення законодавчого регулювання оподаткування віртуальних активів є довготривалим та складним процесом, оскільки вимагає ретельного вивчення та розробки ефективних рішень. Легалізація віртуальних активів призведе до нових можливостей для фінансового сектору України, але вимагає належного регулювання та оподаткування, щоб забезпечити його стабільність та сталість. Україна вже активно співпрацює з міжнародними організаціями та іншими країнами для розробки загальноприйнятих стандартів оподаткування віртуальних активів та обміну інформацією для подолання податкових зловживань.

Однак, залучення як місцевих компанії, так і іноземних інвесторів, потребує запровадження справедливих податкових ставок, що буде сприяти розвитку цього інноваційного сектору. Наразі, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, а також Міністерство цифрової трансформації розробили такий нормативно-правовий акт, який би відповідав сучасним світовим тенденціям оподаткування операцій з віртуальними активами та водночас забезпечував баланс інтересів між користувачами віртуальних активів, надавачами послуг, а також державою. Аналіз законопроектів, встановлюючих механізм оподаткування операцій з віртуальними активами, які були зареєстровані у Верховній Раді, дозволяє виокремити певні спільні тенденції характерні для регулювання віртуальних активів: оподаткування податком на прибуток підприємств операцій з віртуальними активами; встановлення механізму оподаткування податком на доходи фізичних осіб за отримання інвестиційного прибутку від доходів, отриманих фізичними особами від операцій з віртуальними активами; виключення з об'єктів оподаткування податком на додану вартість операцій з віртуальними активами.

Література

1. Global cryptocurrency taxation report 2022. *Divly*. 2023. URL: <https://divly.com/en/guides/global-crypto-tax-report> (дата звернення: 07.12.2023).
2. Грицай С.О. Курсові різниці у контексті перспектив оподаткування доходу підприємства від операцій з віртуальними активами в Україні. *Juris europensis scientia*. 2022. № 3. С. 43–48. doi: <https://doi.org/10.32782/chern.v3.2022.8>.
3. Самсін Р.І. Оподаткування прибутку/доходів від операцій з віртуальними активами: спроби законодавчого врегулювання. *Правова позиція*. 2021. № 1 (30). С. 160–164. doi: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2021-1.30>.
4. Устинова І.П. Деякі питання імплементації українського законодавства регулювання крипторинку до світових практик. *Матеріали науково-практичного круглого столу* (15 січня 2021 р.). С. : СумД У.С. 33–36. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/61385/1/kruglyi_stil_eufinpro_2021-033-036.pdf (дата звернення: 19.12.2023).

5. Бугай О. Оподаткування віртуальних активів в Україні та світі. *Юридичний вісник*. 2022. № 6. С. 138–144. doi: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i6.2276>.
6. Товкун Л.В., Саєнко А.Г. Правове регулювання обігу віртуальних активів в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 399–402. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/103>.
7. Гудіма Т., Устименко В., Джабраїлов Р., Черних О. Особливості правового регулювання обігу віртуальних активів в Україні: де-факто vs де-юре. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2022. Т. 5, № 46. С. 137–148. doi: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3844>.
8. Кудь А.А. Феномен віртуальних активів: економіко-правовий аспект. *International journal of education and science*. 2020. Т. 3, № 3. doi: <https://doi.org/10.26697/ijes.2020.3.3>.
9. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 22.12.2023).
10. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами: Проект Закону від 13.03.2022 р. № 7150. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39211> (дата звернення: 24.12.2023).
11. Професійний діалог: Комісія створила консультаційну раду з питань регулювання віртуальних активів. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: вебсайт*. 2022. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/profesiinyi-dialoh-komisiia-stvoryla-konsultatsiinu-radu-z-pytan-rehuliuвання-virtualnykh-aktyviv/> (дата звернення: 04.12.2023).
12. Відбулось перше засідання Консультаційної ради з питань регулювання віртуальних активів. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: вебсайт*. 2022. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/vidbulos-pershe-zasidannia-konsultatsiinoi-rady-z-pytan-rehuliuвання-virtualnykh-aktyviv/> (дата звернення: 04.12.2023).
13. НКЦПФР про оподаткування криптовалют в Україні та зміни до закону про віртуальні активи — інтерв'ю. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: вебсайт*. 2023. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktspfr-pro-opodatкування-kryptovalut-v-ukraini-ta-zminy-do-zakonu-pro-virtualni-aktyvy-interv-iu/> (дата звернення: 04.12.2023).
14. Віртуальні активи в законі: В Україні представлений довгоочікуваний документ для запуску ринку. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: вебсайт*. 2023. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/virtualni-aktyvy-v-zakoni-v-ukraini-predstavlenyi-dovhoochikuvanyi-dokument-dlia-zapusku-rynku/> (дата звернення: 04.12.2023).
15. Легалізація криптовалют в Україні: чого чекати власникам крипто активів вже з осені? *Juscutum*. 2023. URL: <https://www.juscutum.com/news/legalizaciya-kryptovalut-v-ukrayini-chogo-chekati-vlasnikam-kripto-aktiviv-vzhe-z-oseni> (дата звернення: 04.12.2023).
16. Легалізація криптовалют в Україні та оновлення закону «Про віртуальні активи»: гайд *Juscutum*. *Google Docs*. URL: <https://drive.google.com/file/d/14pzKIYUJQzBFX9q6DfZKqBNj4XIe1Vk8/view> (дата звернення: 04.12.2023).
17. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні : Проект Закону від 07.11.2023 р. № 10225. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2061102> (дата звернення: 08.12.2023).
18. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні» від 07.11.2023 р. № 10225. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2061104> (дата звернення: 08.12.2023).
19. Perlin A. Reporting Crypto Airdrop Taxes in 2023. *TokenTax*. 2023. URL: <https://tokentax.co/blog/how-crypto-airdrops-are-taxed> (дата звернення: 08.12.2023).
20. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 8 груд. 2023 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 08.12.2023).
21. The exchange of traditional currencies for units of the ‘bitcoin’ virtual currency is exempt from VAT. *Court of Justice of the European Union*. Press release No 128/15. Luxembourg, 22 October 2015. URL: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-10/cp150128en.pdf> (дата звернення: 08.12.2023).
22. Борняков О. Україна втратила майже \$50 млрд. через відсутність регуляції крипторинку. *Facebook*. 2023. URL: <https://www.facebook.com/bornyakov/posts/pfbid02gmZnXmkhrcYY9pVmExjUWThBt5iN6J2Misi177QGecTGrLdbHT5Vh4KHCcf6mfuDI> (дата звернення: 08.12.2023).
23. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні : Проект Закону від 17.11.2023 р. № 10225–1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2077337> (дата звернення: 08.12.2023).
24. Порядок оподаткування ПДФО та військовим збором доходу фізичної особи від операцій з криптовалютою. *Головне управління ДПС у Львівській області: офіційний вебпортал*. 2023. URL: <https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/667492.html?fbclid=IwAR3JWueoZaKcc6kFEYt7qx9q7KdMpD8y8O9JbY0LA6OUoXbpeJ723iVzMI> (дата звернення: 08.12.2023).

References

1. Global cryptocurrency taxation report 2022. *Divly*. 2023. URL: <https://divly.com/en/guides/global-crypto-tax-report> (date of access: 07.12.2023).
2. Hrytsai S.O. Kursovi riznytsi u konteksti perspektyv opodatkuвання dokhodu pidpryiemstva vid operatsii z virtualnymy aktyvamy v Ukraini. *Juris europensis scientia*. 2022. № 3. S. 43–48. doi: <https://doi.org/10.32782/chern.v3.2022.8>.
3. Samsin R.I. Opodatkuvannya prybutku/dokhodiv vid operatsii z virtualnymy aktyvamy: sproby zakonodavchoho vrehuliuvannya. *Pravova pozytsiia*. 2021. № 1 (30). S. 160–164. doi: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2021-1.30>.
4. Ustynova I.P. Deiaki pytannia implementatsii ukrainskoho zakonodavstva rehuliuvannya kryptorynku do svi-tovykh praktyk. *Materialy naukovopraktychnoho krugloho stolu* (15 sichnia 2021 r.). S.: SumD U.C. 33–36. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/61385/1/kruglyi_stil_eufinpro_2021-033-036.pdf (date of access: 19.12.2023).
5. Buhai O. Opodatkuvannya virtualnykh aktyviv v ukraini ta sviti. *Yurydychnyi visnyk*. 2022. № 6. S. 138–144. doi: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i6.2276>.
6. Tovkun L.V., Saienko A.H. Pravove rehuliuvannya obihu virtualnykh aktyviv v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2021. № 10. S. 399–402. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/103>.
7. Hudima T., Ustymenko V., Dzhabrailov R., Chernykh O. Osoblyvosti pravovoho rehuliuvannya obihu virtualnykh aktyviv v ukraini: de-fakto vs de-yure. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2022. T. 5, № 46. S. 137–148. doi: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.5.46.2022.3844>.
8. Kud A.A. Fenomen virtualnykh aktyviv: ekonomiko-pravovy aspekt. *International journal of education and science*. 2020. T. 3, № 3. doi: <https://doi.org/10.26697/ijes.2020.3.3>.
9. Pro virtualni aktyvy: Zakon Ukrainy vid 17.02.2022 r. № 2074-IX. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiyni vebportal*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (date of access: 22.12.2023).
10. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo opodatkuвання operatsii z virtualnymy aktyvamy: Proekt Zakonu vid 13.03.2022 r. № 7150. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiyni vebportal*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39211> (date of access: 24.12.2023).
11. Profesiyni dialoh: Komisiia stvorela konsultatsiinu radu z pytan rehuliuvannya virtualnykh aktyviv. *Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku: vebseit*. 2022. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/profesiyni-dialoh-komisiia-stvorela-konsultatsiinu-radu-z-pytan-rehuliuvannya-virtualnykh-aktyviv/> (date of access: 04.12.2023).
12. Vidbulos pershe zasidannia Konsultatsiinoi rady z pytan rehuliuvannya virtualnykh aktyviv. *Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku: vebseit*. 2022. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/vidbulos-pershe-zasidannia-konsultatsiinoi-rady-z-pytan-rehuliuvannya-virtualnykh-aktyviv/> (date of access: 04.12.2023).
13. NKTsPFR pro opodatkuвання kryptovaliut v Ukraini ta zminy do zakonu pro virtualni aktyvy — interviu. *Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku: vebseit*. 2023. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktspr-pro-opodatkuвання-kryptovaliut-v-ukraini-ta-zminy-do-zakonu-pro-virtualni-aktyvy-interv-iu/> (date of access: 04.12.2023).
14. Virtualni aktyvy v zakoni: V Ukraini predstavleni dovhoochikuvanyi dokument dlia zapusku rynku. *Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku: vebseit*. 2023. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/virtualni-aktyvy-v-zakoni-v-ukraini-predstavleni-dovhoochikuvanyi-dokument-dlia-zapusku-rynku/> (date of access: 04.12.2023).
15. Lehalizatsiia kryptovaliut v Ukraini: choho chekaty vlasnykam krypto aktyviv vzhe z oseni? *Juscutum*. 2023. URL: <https://www.juscutum.com/news/legalizaciya-kryptovalyut-v-ukrayini-chogo-chekati-vlasnykam-kripto-aktiviv-vzhe-z-oseni> (date of access: 04.12.2023).
16. Lehalizatsiia kryptovaliut v Ukraini ta onovlennia zakonu «Pro virtualni aktyvy»: haid Juscutum. *Google Docs*. URL: <https://drive.google.com/file/d/14pzKIYuJQzBFX9q6DfZKqBNj4XIe1Vk8/view> (date of access: 04.12.2023).
17. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuvannya oborotu virtualnykh aktyviv v Ukraini: Proekt Zakonu vid 07.11.2023 r. № 10225. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2061102> (date of access: 08.12.2023).
18. Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy “Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuvannya oborotu virtualnykh aktyviv v Ukraini” vid 07.11.2023 r. № 10225. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2061104> (date of access: 08.12.2023).
19. Perlin A. Reporting Crypto Airdrop Taxes in 2023. *TokenTax*. 2023. URL: <https://tokentax.co/blog/how-crypto-airdrops-are-taxed> (date of access: 08.12.2023).
20. Podatkovy kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI: stanom na 8 hrud. 2023 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. St. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (date of access: 08.12.2023).
21. The exchange of traditional currencies for units of the ‘bitcoin virtual currency is exempt from VAT. *Court of Justice of the European Union*. Press release No 128/15. Luxembourg, 22 October 2015. URL: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-10/cp150128en.pdf> (date of access: 08.12.2023).

22. Borniakov O. Ukraina vtratyla maizhe \$50 mlrd cherez vidsutnist rehuliatsii kryptorynku. *Facebook*. 2023. URL: <https://www.facebook.com/bornyakov/posts/pfbid02gmZnXmkhrcYY9pVmExjUWThBt5iN6J2Misi177QGecT-GrLdbHT5Vh4KHccf6mfuDI> (date of access: 08.12.2023).

23. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuvannia oborotu virtualnykh aktyviv v Ukraini: Proekt Zakonu vid 17.11.2023 r. № 10225-1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2077337> (date of access: 08.12.2023).

24. Poriadok opodatkuvannia PDFO ta viiskovym zborom dokhodu fizychnoi osoby vid operatsii z kryptovaliutoiu. *Holovne upravlinnia DPS u Lvivskii oblasti: ofitsiyni vebportal*. 2023. URL: <https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/667492.html?fbclid=IwAR3JWueoZaKcc6kFEYT7qx9q7KdMpD8y8O9JbY0LA6OUoXbpeJ723iVzMII> (date of access: 08.12.2023).